

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania S.S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 17 października 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w O.)
na rzecz r.pr. E.C. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł podwyższoną o
stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej
udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) sygn. akt III AUa (...), w sprawie S.S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O. o emeryturę, oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku z dnia 24 maja 2017 r. Sądu Okręgowego w O..

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca S. S. odwołał się od decyzji z dnia 14 lipca 2016 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O., którą odmówiono mu prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 24 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w O. sygn. akt V U (...) oddalił odwołanie uznając, że wnioskodawca nie legitymuje się wymaganym, co najmniej 15-letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Apelację wniosł wnioskodawca zarzucając naruszenie art. 316 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie środków dowodowych i brak dowodu z opinii biegłego z Państwowej Inspekcji Pracy, a nadto zarzucał nieważność postępowania przez pozbawienie go prawa do obrony, którego przejawem było nieustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 8 lutego 2018 r. uznał wniesioną apelację za bezzasadną. Sąd stwierdził, że wnioskodawca błędnie utożsamia brak ustanowienia pełnomocnika z urzędu z pozbawieniem go możliwości obrony swoich praw, gdyż był zawsze powiadamiany o terminach posiedzeń, bez przeszkód przedstawiał swoje stanowisko, a jego działania w procesie były sprawne, świadczące o znajomości materiału sprawy.

Za niezasadne Sąd uznał również zarzuty dotyczące sposobu procedowania przez Sąd I instancji i sposobu zbierania materiału dowodowego. W ocenie Sądu drugiej instancji z oceny dowodów wynikało jednoznacznie, że wnioskodawca nie legitymuje się na dzień 31 grudnia 1998 r. 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym oraz 15-letnią pracą w szczególnych warunkach (art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. z 2016 r., poz. 887).

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca.

Uzasadnienie wniosku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., a zatem na fakcie występowania istotnych zagadnień prawnych, istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz z tego powodu, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wnioskodawca wskazał, że przepisami wymagającymi wykładni z tego względu, że budzą poważne wątpliwości oraz wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów są art. 27, art. 32 ust. 1, art. 46 ust. 1 oraz art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Społecznych, w zakresie w jakim okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany do nabycia prawa do emerytury jest zróżnicowany dla kobiet i dla mężczyzn i wynosi - w zależności od podstawy prawnej dla kobiet 60 lat, a dla mężczyzn 65 lat - na gruncie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, albo dla kobiet 55 lat i 60 lat dla mężczyzn - na gruncie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co narusza zasadę konstytucyjną równości praw mężczyzn z prawami kobiet, w tym co do zabezpieczenia społecznego. Podobnie istotne wątpliwości interpretacyjne budzi rozróżnienie na gruncie cytowanych przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wymaganego okresu zatrudnienia (tj. okres składkowy i nieskładkowy), który na gruncie cytowanych przepisów jest niższy dla kobiet i wyższy dla mężczyzn, co również narusza zdaniem wnioskodawcy zasadę równości praw kobiet i mężczyzn.

Wnioskodawca wskazał ponadto na istnienie istotnego zagadnienia prawnego i istotne wątpliwości interpretacyjne w kontekście podstawowych zasad konstytucyjnych, w odniesieniu do ograniczenia przez ustawodawcę w sposób arbitralny, z naruszeniem zasady demokratycznego państwa prawnego i zasady równości obywateli wobec prawa, praw obywateli do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym poprzez wprowadzenie wymogu spełnienia warunków ustawowych odpowiednio na dzień 1 stycznia 1999 r. na gruncie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz na dzień 31 grudnia 2008 r. na gruncie art. 46 tej ustawy.

Dodatkowo istotnym zagadnieniem prawnym występującym w niniejszej sprawie jest, w jego ocenie, konieczność rozstrzygnięcia, czy Sąd pierwszej i drugiej instancji prawidłowo przyjął, iż w świetle przepisów wykazu A (Dział V. W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, poz. 3. Prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych) stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie należy pracy skarżącego wykonywanej we wskazanych okresach, uznać za wykonywaną w warunkach szczególnych, co w efekcie doprowadziło do błędnej wykładni przepisów omawianego rozporządzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu

Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego w treści skargi kasacyjnej nie uzasadniają jej przyjęcia do rozpoznania. Dążą one do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji i rozstrzygnięcia korzystnego dla wnioskodawcy, nie zaś do rozważenia uniwersalnego problemu prawnego.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Wymagań tych nie spełnia twierdzenie skarżącego o braku jednolitej linii interpretacyjnej, braku stosowanej uchwały i konieczności wykładania każdorazowo przepisów dotyczących zróżnicowania wieku emerytalnego i okresu zatrudnienia kobiet i mężczyzn zatrudnionych w szczególnych warunkach.

Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci

naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżący w uzasadnieniu wniosku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie precyzuje okoliczności, które mogłyby wskazywać na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, poprzestając jedynie na hasłowym przywołaniu istnienia tej przesłanki.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w punkcie drugim ma swoje oparcie w § 15 ust. 2 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68).

as